

Wambeek, een dorp vol verhalen

Zes wijken. Zes verhalen. Eén Wambeek.

Inleiding

Voor de vijftigste verjaardag van de Wammekse Feesten grijpt de folkloristische stoet terug naar haar oorspronkelijke kracht: **Wambeek zelf**. Dat sluit rechtstreeks aan bij wat tijdens de World Café naar voren kwam. Inwoners willen een stoet waarin het dorp herkenbaar is: zijn geschiedenis en landschap, het landelijke leven, de mensen en verenigingen, het dialect, de folklore en vooral de herinneringen die Wammekenaren met elkaar delen. Folklore, traditie en nostalgie vormen daarbij de basis; wijkwagens blijven het hart van de stoet.

Ook de geschiedenis van de Wammekse Feesten wijst in die richting. De voorbije stoeten vertelden telkens opnieuw over het dorp: van **Het landelijk leven** in 1978 en **Wambeek door de eeuwen heen** in 1988 tot ... en het dorp zal duren in 1998, **En het dorp zal blijven duren... Ode aan Wambeek** in 2008 en **Een klein dorp in de Groote Oorlog** in 2018. Voor de jubileumeditie willen we die traditie voortzetten, maar op een manier die de wijken zelf zoveel mogelijk ruimte geeft.

Daarom kiezen we voor **Wambeek, een dorp vol verhalen**, uitgewerkt volgens de **6 x 6-formule**. Niet één algemeen thema wordt opgedeeld over zes wijken en evenmin krijgt iedere wijk één afzonderlijk onderwerp toegewezen. **Iedere wijk krijgt dezelfde zes invalshoeken aangereikt en gebruikt die (al dan niet gecombineerd) om het verhaal van haar eigen buurt te vertellen.**

Die zes vragen zijn eenvoudig:

- **Waar wonen we?**
Het landschap, de straten, gebouwen en plekken die de wijk herkenbaar maken.
- **Waar leven we van?**
Landbouw, hop, ambachten, bedrijven en beroepen die er hun sporen hebben nagelaten.
- **Wie zijn we?**
Markante inwoners, typische figuren, familienamen, dialect, verhalen en anekdotes.
- **Hoe leven we samen?**
Cafés, scholen, verenigingen, sport, jeugdbewegingen, burens en andere plaatsen waar mensen elkaar ontmoeten.
- **Welke geschiedenis en tradities koesteren we?**
Gebeurtenissen, gebruiken, religieuze tradities, kapellen, processies, reuzen, folklore en andere herinneringen die worden doorgegeven.



- **Hoe vieren we dat?**

Kermissen, muziek, dans, fanfares, feesten, jubilea en andere momenten waarop de wijk samenkwam.

Deze zes invalshoeken zijn **geen zes verplichte onderdelen die elke wijk letterlijk moet afvinken**. Ze vormen een inspiratiekader waarmee iedere wijk op zoek kan gaan naar haar sterkste verhalen. De ene wijk zal misschien een verdwenen café, een markante inwoner en het boerenleven centraal stellen; een andere een bijzonder gebouw, een vereniging, een lokale traditie of een gebeurtenis die iedereen er nog kent. Zo krijgt elke wijk een eigen gezicht en vermijden we zes keer dezelfde stoet.

Om de wijken daarbij te helpen, verzamelen we vooraf historische informatie, foto's, verhalen en concrete aanknopingspunten. De wijkwerkingen hoeven dus niet vanaf een leeg blad te beginnen: ze krijgen een inspiratiepakket op maat van hun wijk, waaruit ze zelf kiezen wat ze tot leven willen brengen.

Het resultaat moet geen geschiedenisles op wielen worden. Het historische materiaal is de grondstof voor een levende folkloristische stoet: praalwagens, figuranten, kostuums, muziek, dans, boerenpaarden, vendeliers, fanfares, reuzen en levende taferelen.

Zo vertellen we zes verschillende wijkverhalen die op 25 juni 2028 samen één groter verhaal vormen.

Zes wijken. Zes verhalen. Eén Wambeek.

De jubileumstoet van 2028 vertrekt vanuit Wambeek zelf. Iedere wijk vertelt haar eigen verhaal aan de hand van zes mogelijke invalshoeken:

1. Waar wonen we?
2. Waar leven we van?
3. Wie zijn we?
4. Hoe leven we samen?
5. Welke geschiedenis en tradities koesteren we?
6. Hoe vieren we dat?

Niet iedere wijk hoeft elk onderdeel even uitgebreid te behandelen. De bedoeling is dat de wijkgroepen zoeken naar wat voor hun buurt het meest herkenbaar, interessant en vooral uitbeeldbaar is. Een verdwenen café kan even relevant zijn als een historische figuur, een molen, een school, een beroep of een grote gebeurtenis. Het historische materiaal is de grondstof; de wijk maakt er zelf een levende stoet van met praalwagens, figuranten, kostuums, muziek, dans, beweging en kleine toneeltjes.

1. Dorp

Het kloppende hart van Wambeek

Het Dorp concentreerde lange tijd veel van het bestuurlijke, religieuze, economische en sociale leven van Wambeek. Kerk, gemeentehuis, school, smidse, cafés, fanfares en feesten lagen hier dicht bij elkaar.

Invalshoek	Mogelijke aanknopingspunten
Waar wonen we?	Sint-Remigiuskerk; historische dorpskern; oude gemeentehuis; school; dorpsstraten; oude smidse/herberg aan de kerk; veranderende functies van gebouwen.
Waar leven we van?	Smid Ward Van den Bossche; kolenhandel van Jef van Triene; herbergen en cafés; lokale handelaars en ambachtslieden; de kapper die iedere zaterdag in de herberg kwam; lambiek, geuze en likeuren.
Wie zijn we?	Pol De Mont; Bert Willems, Wambeeks soldaat uit WO I, van wie het geboortehuis vandaag de school is; Jef van Triene; Ward Van den Bossche; cafébazen, ambachtslieden en andere dorpsfiguren.
Hoe leven we samen?	School; oude gemeentehuis; Klokke Roeland; Bij Jef van Triene, met kolenhandel, herberg en feestzaal in het voormalige geboortehuis van Pol De Mont; V.O.S./Wambeekse Soldatenbond; Remigiusfanfare; De Rechte Duif; KLJ; zangkoor Sint-Cecilia.
Geschiedenis en tradities	Sint-Remigiuskerk en religieus leven; Wambeek als zelfstandige gemeente; Bert Willems en WO I; schoolgeschiedenis; Soldatenbond; oude ambachten; Remigiusfanfare, opgericht in 1871 vanuit het parochiale zangkoor en later nationaal succesvol.
Hoe vieren we?	Wammekse Feesten; Midzomer; kermis en spiegeltent; feesten bij Jef van Triene; fanfaremuziek; Vlaamse Kermis van 1937 met circa 2.000 bezoekers; Vredesfeesten 1920; Eeuwfeest 1930 met het planten van een vrijheidsboom.



Mogelijke inspiratie voor taferelen Dorp:

- Een levend dorpsplein rond de Sint-Remigiuskerk, met smid, kolenhandel, cafébezoekers, kapper en fanfare.
- Een historische kermiscène met spiegeltent, dans, fanfare en caféleven.
- Een tableau rond Pol De Mont of een meer ingetogen herinnering aan Bert Willems.
- Een tafereel rond de Remigiusfanfare, haar lange geschiedenis en haar rol in het dorpsleven.

Mogelijke ankers: Sint-Remigiuskerk, Pol De Mont/Bert Willems, smid of kolenhandelaar, fanfare/religieus leven, kermis en Wammekse Feesten.

2. Devenderp

Een dorp in het dorp

Voor deze wijk springt het sterke eigen gemeenschapsleven eruit. Overdorp had zijn eigen school, cafés, fanfare, brouwerij, kermis, voetbalploegen en zelfs een aparte politieke beweging.

Invalshoek	Mogelijke aanknopingspunten
Waar wonen we?	Landelijk karakter van Overdorp, Devenderp en Schepenijsel; boerderijen in o.a. Laddershoekstraat; Dries; Fossebaan; Kleemstraat; Bosstraat; kapelletjes; Stene Lindeke; schooltje aan de Dries.
Waar leven we van?	Landbouw; vele boerderijen; drie melkerijen in Overdorp: De Klei, Schepenijsel-Bosstraat en Overdorp-Fossebaan; Arteveldebrouwerij, nu Carrosserie Feniks; cafés en kruidenierszaken.
Wie zijn we?	Barbara Vinck, “Beloken”; volksfiguur Zwette Gist; Lode Willems; Theodoor Van der Mauten; caféhouders; landbouwers.
Hoe leven we samen?	Rochusfanfare; Arteveldezaal; wijkshoeltje vanaf 1931; Café bij Paula, duivenlokaal en plek voor stekbolling en meetschieten; Café bij Nuyt; Café De Mot/Bij Wittes/Bij Charlie met kruidenierswinkel; In de Sarma; Racing Overdorp; Dynamo Schepenijsel en de lokale derby's.
Geschiedenis en tradities	Stene Lindeke; school; Arteveldebrouwerij en -zaal; eigen politieke lijst van Overdorp; verkiezingen van oktober 1932; overlijden van Lode Willems vóór zijn inhuldiging; Theodoor Van der Mauten als vervanger; stoet van 1933.
Hoe vieren we?	Overdorp Kermis sinds minstens de tweede helft van de 19de eeuw; fanfarefeesten; caféleven; voetbalderby's; stoet van 1933; stoet van 1959 voor de honderdjarige Barbara Vinck, met onder meer De vier weverkens.

Het verhaal van 1933 is uitzonderlijk: de viering omvatte dertien praalwagens, openluchtcinema, fanfares die De Vlaamse Leeuw speelden en versnaperingen die uit een vliegtuig werden uitgestrooid.



Mogelijke inspiratie voor taferelen Devenderp:

- Overdorp 1933: historische praalwagen, Rochusfanfare, politiek feest, openluchtcinema en een symbolisch vliegtuig.
- Beloken wordt 100 in 1959: Barbara Vinck centraal met De vier weverkens als bewegend tafereel.
- Een scène rond Racing Overdorp versus Dynamo Schepenijsel, met café Paula als sociaal centrum.
- Een landbouwtafereel met de drie melkerijen en Arteveldebrouwerij.

Mogelijke ankers: Arteveldebrouwerij/-zaal, Barbara Vinck/Lode Willems/Zwette Gist, melker/boer/brouwer, Rochusfanfare, Overdorp Kermis en de stoeten van 1933 en 1959.

3. Klapscheut

Water, hop en verhalen op 't Hol

Klapscheut heeft een uitgesproken landelijk profiel, met water, molen, landbouw, hop, kapellen en sterk plaatsgebonden historische verhalen.

Invalshoek	Mogelijke aanknopingspunten
Waar wonen we?	Klapscheutbeek/Keurebeek; 't Hol; boerderijen; hopvelden; oude wegen; Klapscheutmolen met spaarvijver; O.L.V.-van-Lourdeskapel.
Waar leven we van?	Landbouw; hopteelt; graan; molenaars; veeteelt; handmelkerij Sint-Jozef.
Wie zijn we?	Molenaars, hopboeren en landbouwers; mensen van de handmelkerij; caféhouders; Louis Braffort als historische figuur die door zijn dood op 't Hol met Klapscheut verbonden is.
Hoe leven we samen?	Herberg In den Groenen Hond, waar zelfgemaakte likeuren werden verkocht; handmelkerij Sint-Jozef; buurt- en landbouwleven; Boerenwacht Wambeek tijdens WO II.
Geschiedenis en tradities	Klapscheutmolen; Voet van Keizer Karel; memoriaal Louis Braffort; O.L.V.-van-Lourdeskapel; Boerenwacht.
Hoe vieren we?	Herbergleven; lokale bijeenkomsten; landbouw- en buurttradities; hop, molen, melksters, boeren en oude ambachten als folkloristische beelden.

De Klapscheutmolen is een bijzonder sterk ankerpunt. Hij wordt al in de 15de eeuw vermeld; het huidige stenen gebouw dateert uit 1572. De molen verbindt beek, waterkracht, graan, boer en brood in één verhaal.

Ook de Voet van Keizer Karel biedt veel mogelijkheden. De naam verwijst volgens de lokale geschiedenis naar de grote bakstenen van de molen, maar kan folkloristisch worden verbonden met de volkse Keizer Kareltraditie.

Louis Braffort vraagt een ander register: hij werd in augustus 1944 door de nazi's ontvoerd en op 24 augustus vermoord teruggevonden op 't Hol. Het memoriaal werd in 1947 ingehuldigd.



Mogelijke inspiratie voor taferelen Klapscheut:

- Van koren tot brood: reconstructie van de molen met molenaar, boeren, zakken graan, hopplukkers en melksters.
- De Voet van Keizer Karel: een speelser folkloristisch tafereel met grote bakstenen, reusachtige voet en Keizer Karel.
- Een afzonderlijk, waardig tableau rond Louis Braffort en 't Hol.
- Een tafereel rond In den Groenen Hond, zelfgemaakte likeuren en het sociale leven van de wijk.

Mogelijke ankers: Klapscheutmolen, Louis Braffort/Keizer Karel, molenaar/hopboer, kapel en landbouwcultuur, In den Groenen Hond.

4. Drogeweide

Van wasboord tot windmolen

Drogeweide heeft een sterk landschappelijk en volkskundig profiel: beek, was, molen, volksfiguren, verhalen en bijgeloof.

Invalshoek	Mogelijke aanknopingspunten
Waar wonen we?	Wasboordbeek aan de Massestraat; Schapenbaan; open akkers en weiden richting Schepdaal; Droge Weide.
Waar leven we van?	Landbouw; veeteelt; wassen en drogen; Vonkaertmolen/Vonkhoutmolen als korenmolen.
Wie zijn we?	Volksfiguur Gieleken Lex; molenaarsfamilies; Remi Arijs, laatste molenaar die de molen in 1907 kocht. Frans vander Steen (vroegere naam Droge Weide) naar de enige gesneuvelde soldaat van Wambeek in WO II.
Hoe leven we samen?	Café De Vierhoek; herbergleven; buurtschap; wasplaats; mondelinge verhalen en herinneringen.
Geschiedenis en tradities	Vonkaertmolen; Wonderbare Steen van Wambeek; spookverhalen en sagen; storm van 1872.
Hoe vieren we?	Caféleven; lokale bijeenkomsten; volkse verhalen; sagen en bijgeloof als bron voor theatrale stoetbeelden.

De verdwenen Vonkaertmolen was een houten staakmolen op de grens met Schepdaal. In 1872 werd hij tijdens een storm van zijn teerlingen geblazen; in 1934 werd hij uiteindelijk met paarden omgetrokken.

Rond de molen leefden ook sagen. Pol De Mont vermeldde verhalen over geheimzinnige vlammen bij een grote boom en de eenzame, spookachtige omgeving.



Mogelijke inspiratie voor taferelen Drogeweide:

- De verbliksemde molen: staakmolen, molenaar, graan, boeren, paarden en een theatrale storm.
- De wonderlijke nacht van Droge Weide: Gieleken Lex, Wonderbare Steen, geheimzinnige vlammen en de molen.
- Een alledaags tafereel rond was aan de Wasboordbeek, drogend linnen en vrouwenarbeid.
- Café De Vierhoek als ontmoetingsplaats waar verhalen worden verteld.

Mogelijke ankers: Vonkaertmolen, Gieleken Lex, molenaar/boer, sagen en volksgeloof, Café De Vierhoek.

5. Steenweg–Stenebrug

Een wijk die Wambeek verbindt

Bij Steenweg–Stenebrug draait veel rond verbinding: weg en brug, maar ook de voormalige meisjesschool, klooster, processies, sport, verenigingen en caféleven.

Invalshoek	Mogelijke aanknopingspunten
Waar wonen we?	Steenweg als historische verkeersas en oude heirbaan; beek en Stenebrug; Vijfhoek; klooster; meisjesschool.
Waar leven we van?	Smidse van Jef Van Mon; landbouw; boerenleven; Steenweg als verkeersader voor mensen, dieren en goederen.
Wie zijn we?	Jef Van Mon; kloosterzusters; onderwijzeressen; schoolmeisjes; leden van Boerinnenbond en Boerinnenjeugd; voetballers; wielrenners; caféhouders.
Hoe leven we samen?	Klooster en meisjesschool; Boerinnenbond; Boerinnenjeugd; Bond van het Heilig Hart; FC Wambeek; Union Wambeek; wielerverenigingen; Café aan de Vijfhoek/De Twee Zwartjes.
Geschiedenis en tradities	Processies van o.a. Dorp naar Overdorp; bewaard baldakijn; Bond Heilig Hart; klooster; school; voetbal; wielrennen; steenweg en Stenebrug.
Hoe vieren we?	Processies; sport- en verenigingsfeesten; voetbal en wielrennen; caféleven; gouden jubelfeest van de school in 1939 waaraan ook de Boerinnenjeugd deelnam; verhaal van de eerste fiets in Wambeek in 1914 die door WO I vier jaar opgeborgen bleef.

Het gouden schooljubileum van 1939 is sterk omdat school, klooster, Boerinnenjeugd, verenigingsleven en feestcultuur er samenkomen.



Mogelijke inspiratie voor taferelen Steenweg-Stenebrug:

- De processie trekt door Wambeek met het bewaarde baldakijn, kloosterzusters, schoolkinderen, Boerinnenbond, Bond Heilig Hart en vaandeldragers.
- Van smid tot coureur: Jef Van Mon aan het aambeeld, de eerste fiets van 1914, wielrenners en voetballers.
- Het gouden schooljubileum van 1939 als groot verenigings- en schooltafereel.
- Een sporttafereel rond FC Wambeek en Union Wambeek.

Mogelijke ankers: klooster/meisjesschool, Jef Van Mon, smid, processie, schooljubileum en sportfeesten.

6. Langepijpe

Brouwers, kaarten en koers

Langepijpe heeft een heel eigen profiel rond bier, cafés, kaartspel, dancing en wielrennen.

Invalshoek	Mogelijke aanknopingspunten
Waar wonen we?	Weverstraat; Brouwerij Willems; De Oude Petattenput; In de Palace; Bij Kuiper/In het Kaartspel.
Waar leven we van?	Brouwerij Willems; brouwen; bierhandel; cafébedrijf; wevers op de Weverstraat.
Wie zijn we?	Brouwers; cafébazen; kaartspelers; wielrenners; Pol De Mont als chroniqueur en tekenaar.
Hoe leven we samen?	De Oude Petattenput; dancing In de Palace; Bij Kuiper/In het Kaartspel; Wielerclub/Sportvereniging Wambeek met lokaal in Café De Petattenput.
Geschiedenis en tradities	Brouwers- en herbergleven; uithangbord van In het Kaartspel; herinneringen van Pol De Mont; wielergeschiedenis.
Hoe vieren we?	Dansen in de Palace; kaartavonden; caféleven; drie wielervedstrijden per seizoen vanuit de Wielerclub/Sportvereniging Wambeek.

Pol De Mont vermeldde De Oude Petattenput in zijn geschriften en wordt verbonden met het opmerkelijke uithangbord van In het Kaartspel, waarop volgens de overlevering de beste kaartspelers en de grootste drinker van het dorp stonden afgebeeld.



Mogelijke inspiratie voor taferelen Langepijpe:

- In het Kaartspel/ Bij Kuiper: cafétafereel met kaartspelers, bier, cafébaas en reconstructie van het uithangbord.
- De koers komt voorbij: De Petattenput als clublokaal, wielrenners, supporters, vlaggen en aankomststreep.
- In de Palace als dancing met muziek en dans.
- Brouwerij Willems als decor voor brouwers, vaten, bierhandel en caféleven.

Mogelijke ankers: Brouwerij Willems, Pol De Mont, brouwer/cafébaas, kaartspel en wielrennen, Palace en koersdagen.



Meer inspiratie:

In de Pangaardse Verhalen van Frans De Mong vind je 3 legenden/ waarachtige verhalen terug uit Wambeek

- De voet van Keizer Karel (Klapscheutmolen)
- De Wonderbare steen van Wambeek (Droge Weide)
- Over de verdwenen lanssteek in de zijde van Jezus (Fijnestraat – H.kruis)

Frans Du Mong schreef ook “Wat betekend onze straatnaam?”, hier vind je de verklaring voor de meeste historische straatnamen uit Wambeek.

Het referentiewerk voor wie meer wil weten over de geschiedenis van Wambeek is en blijft “Wambeek bijdragen tot de Geschiedenis” uit 1993 geschreven door Armand Timmermans, Luc Van Eeckhoudt en Luc Sergooris.